

Önkormányzati ismeretek

Területfejlesztő BSc hallgatók
számára, előadás-vázlatok

A hatalom és önkormányzatiság értelmezéséről

A hatalom tapasztalata és kategóriája

- A **tekintély** valami rajta kívül állótól függ, figyelembe veszi az alávetett szabadságát, ellentétes a nyers **kényszerrel**
- A **hatalomhoz** kötődik a bizonytalanság, a kényszerítés, a vonakodás, az ellenállás, a kiegyezés, az érdek
- A **hatalom félúton az erőszak és a tekintély között** helyezkedik el

Mező Ferenc gondolatai

- „Mi a hatalom? Mire való? Van-e benne egyáltalán jó? A jót ki lehet-e kényszeríteni, vagy minden zajlik a maga medrében, és a ráakódott jó a véletlen hordaléka csupán? A hatalom olyan, mint egy üvegbúra - Sylvia Plath után szabadon – ebben az esetben az üvegbúra prizmaként viselkedik, és nem csak a fényt törli meg, hanem a valóságot is. A benne megmutatókozó tünemény a valóságból képződik ugyan, de nem feleltethető meg vele.”
- „Mindenki rab, valaki a földesúr rabja, valaki a hatalom rabja, valaki a pénz rabja.” (Gárdonyi)
- A novícius örömmel konstatálja: Csak mi vagyunk szabadok. Nem. Aki él és mozog a Földön az mind rab, mi az Isten rabjai vagyunk. - Volt a válasz.

- „A hatalom legfontosabb alanya a tömeg. A tömeg és az egyén furcsa viszonyban van egymással, maga a számosság, mint fontos elem már a Bibliában fellelhető (pl. maghasonlat). Az egyén magával az individualitásával nem bír, szakaszolásra van szüksége, feloldásra áhítozik. Szeretne feloldódni, tartozni egy nyertes sikeres közösséghez, aki megvédi az ellenségtől (ha van, ha nincs, bennünk van a félelem valakitől, a rossztól, a gonosztól, transzcendens félelem).”

Értelmezési lehetőségek

- Szent Ágoston (De Civitate Dei):
 - Az ember embernek alávetettsége ellentétes Isten akaratával,
 - az emberi bűn jogos következménye,
 - a bűnös a bűn szolgája
 - Isten Országában ember embernek való alávetettsége megszűnik
 - A hatalom szenvedést okoz, de az emberi természet féken tartásához szükség van rá, hasznos eszköz
 - A hatalmat gyakorló ember maga is bűnös és alávetett
 - A hatalom gyakorlása során és az alávetettségben is lehetőség van érdemeket szerezni
 - Az isteni Törvény és a kisbetűs törvény különbsége
 - A hatalom az emberi szféra minden területén felbukkan
 - A hatalom korrekciója, megjavítása nem lázadás, hanem szeretet által

- Hegel: úr és szolga viszonyáról
 - Az alávetettség oka a haláltól való félelem
 - A megszüntetésének kulcsa a munka, a magáértvalóság felfedezése, nem csap-e át másik hatalomba?
 - Az elismertség utáni vágy a legfőbb emberi hajtóerő
 - Az úr számára a szolga létező akaratának megzabolázása a fontos
 - A teljesen megsemmisített akarat csökkenti a fizikai világ feletti hatalmat is (robotmunka)

A hatalom mint a politikai közösség cselekvési képessége (Hannah Arendt)

- Erőszak – totalitárius uralom
- Tekintély – autokratikus uralom
- A politikai tekintély az egyetlen hatékony biztosítéka a politikai közösség fennmaradásának
- A hatalom konszenzus kérdése, annak az emberi képességnek felel meg, hogy együttesen cselekedjünk
- Egyének önkéntes együttműködése, célja a közösségi élet fenntartása intézmények révén
- Az egyének nem is engedelmeskednek a közösségnek, hanem részt vesznek benne
- Megelőlegezett jóváhagyás, ami visszavonható, de ezáltal megszűnik a közösség is

Hatalom és életvilág

- Jürgen Habermas
- A hatalmat az interszubjektív kommunikáció termeli
- **Életvilágban** termelt **kommunikatív hatalom** – jogi közeg – **adminisztratív hatalom**
- Az adminisztratív hatalom a politikusok játékterepe, benne a versengés és a hatalomvágy
- A kommunikatív hatalmat meg kellene védeni, de nehéz megmondani hogy mivel lehet korrektül
- Kié a kommunikatív hatalom?

A hatalom szociológiája

- Max Weber: „Minden olyan esetben hatalomról beszélünk, ha egy társadalmi kapcsolaton belül van rá esély, hogy valaki saját akaratát az ellenszegülés ellenére is keresztülvigye, függetlenül attól, hogy min alapul ez az esély.”
- Az uralom ennek direkt megvalósulása, konkrét dologon alapuló megvalósulás
- A hatalom valamilyen esélyhez, valószínűséghez kötődik
- A szociológiában kétféle hatalomértelmezés terjedt el:
 - A hatalom mint képesség (potentia, potestas)
 - A hatalom mint önálló szubsztancia (az egyének akarata ellenére is hat)

A hatalom mint képesség

- Egyének, vagy egyének koalíciójának képességei, hogy mások döntéseit befolyásolhassák
- Honnan származik ez a képesség?
 - Bourdieu: Bizonyos társadalmi tőkéből felesleggel rendelkezni
 - Pluralista elméletek: Az aktuális döntéshozatal befolyásolási képessége ??? A hatalom attól van, hogy az alávetett egyfajta módon értelmezi azt – mentális képzet
 - Célorientált elméletek: költség-haszon elemzés az alávetett és a hatalmat gyakorló szemszögéből is, a hatalom mint piaci termék?

Hatalom és társadalomontológia

- A hatalom **önálló entitás**, a **hatalomelmélet egyetlen feladata a hatalom leleplezése és a szembeszegülők felfegyverzése** (Foucault)
- Tekintély, bizalom, igazság, szeretet mind hatalomgyanús
- Az egyének teremtik a hatalmat, de maguk is annak termékei
- A hatalomnak való alávetettség sors és lehetőség is
- Bármit állítok a hatalomról, az önmaga is hatalmat teremt, a hatalom felfalja önnön filozófusait

Helyi közösség és helyi hatalom Európában és Magyarországon

- A fejlett országok önkormányzatai számottevő politikai önállóságot élveznek, gazdasági autonómiájuk eltérő
- A **központi és helyi szint között** választott területi önkormányzatok és állami dekoncentrált szervek helyezkednek el
- Három államháztartási szerkezet különböztethető meg Európában:
 - Mediterrán modell: centralizált, állami ellenőrzés, apró önkormányzatok szűk szerepköre
 - Skandináv modell: nagy méretű önkormányzatok, jelentős pénzügyi-gazdasági önállóság, nagy felelősségi kör
 - Germán modell: föderatív államigazgatáson alapuló, többszintű és hierarchikus rendszer, a legalsó szint kevés feladattal

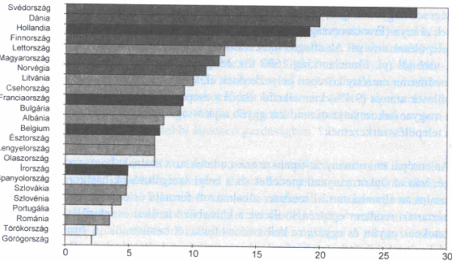
Funkcionalitás és önkormányzatiság

- A funkciók elosztásának alapja a **közszolgáltatások hatékony ellátása**
 - Hatékony beszedés,
 - megfelelő elosztás,
 - számonkérhetőség,
 - átláthatóság,
 - lakossági megelégedés,
 - aktív lakossági részvétel
- Optimális megoldás nincs – önkormányzati rendszertől függ

Az önkormányzati kiadások a GDP százalékában

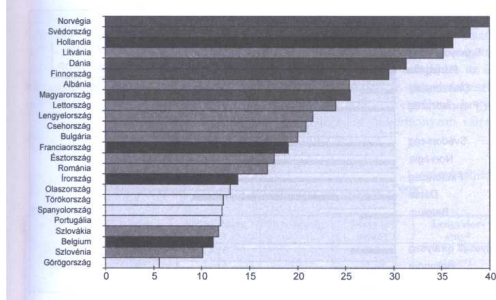
- 10% felett skandináv modell (Svédország)
- 5% alatt mediterrán modell (Spanyolország)

Az önkormányzatok kiadásai a GDP arányában (%)

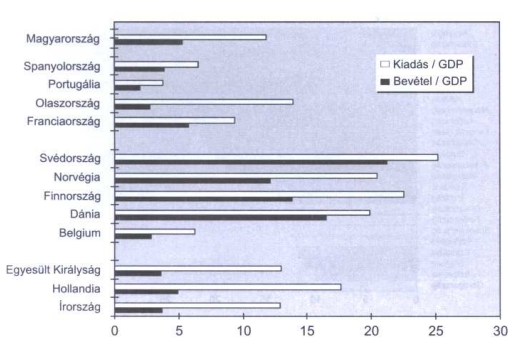
Az önkormányzati kiadások az államháztartás arányában

Az önkormányzatok kiadásai az államháztartás arányában (%)

Helyi bevételek és kiadások a GDP arányában

Helyi bevételek és kiadások a GDP arányában (%)

A francia modell

- Intenzív állami befolyás – személyi és intézményi ellenőrzés
- Önálló szakmai ellenőrző szervezetek (állami és regionális számvevőszék)
- A funkciókat a háromszintű önkormányzatok osztják meg + önkormányzatok regionális szolgáltató szövetségei + állam + civilek + egyház
- Négy forrásból finanszírozzák:
 - Állami támogatás
 - Helyi adók
 - Helyi díjbevételek
 - Hitelfelvétel

- A kiadások **2/3-át fedezik saját bevételek** és hitelek, **1/3 állami transzfer** (globális, városrendezési, szolidaritási dotáció)
- Főbb adók: ingatlan, telek, iparűzés stb.
- **A helyi adó kivetése kötelező, a mértékét től-ig szabja meg az állam, de ő szedi be**
- **A bejövő adókat az állam megelőlegezi**
- Közvetett adók (régiókban, megyékben): gépkocsi, áram fogyasztási adó, illetékek
- Fejlesztésekre **pótadókat** vetnek ki
- **A társulások közvetlenül az államtól kaphatnak támogatásokat**
- Hitelt szabadon vehetnek fel, a bankok szigorítják
- Egyes szakminisztériumok céltámogatásokat juttatnak

- Az ellenőrzést három közintézmény (**kincstár, prefektus, regionális számvevőszék**) és a nyilvánosság végzi
- Kincstári Hivatal – bizonylatok ellenőrzése
- Prefektus – törvényességi ellenőrzés
- Regionális Számvevőszék – utólagos **törvényi és célszerűségi** ellenőrzés

A svéd önkormányzati rendszer

- Az egyházmegyék rendszerére megy vissza
- A 70-es években a jóléti állam megteremtésével a centralizáció jellemezte
- A 90-es években a kisebb kerületek megalakulása volt jellemző
- Az állam a települések és a megyék együttműködésén alapul – mindhárom jelen van minden szinten
- **Nincsenek polgármesterek**, a 3 évre választott testületek irányítanak, illetve főállású alkalmazott adminisztrátorok
- Az **operatív tevékenységet bizottságok végzik** – kiemelt a költségvetési és pénzügyi bizottság

- Az Ötv. kerettörvények – nagy **diszkracionális** jogkör
- Az **összkiadás 33%-a oktatásra** megy, fontos még az idősek és gyermekek ellátása
- A legfőbb bevételi forrás, a lakosoktól szedett **jövedelemadó** (60%)
- Az állami támogatások jelentősek – működési támogatások, fejlesztésre saját forrás kell
- Az orsz. és reg. közig. szervek ellenőriznek + belső önkontroll
- Számos önkormányzati vállalat létezik a funkciók betöltésére
- A lakosság jelentős befolyása – népszavazások
- A döntések előtt meg kell kérdezni az érdekképviselőket
- A PPP vállalkozásokba betekinhetnek a lakosság tagjai és a helyi csoportosulások is

A német önkormányzati rendszer

- Az önkormányzatok tartományi hatáskörbe tartoznak
- Saját adóbevétel
- Kiegészítő támogatást a tartományoktól kapnak
- Települési és járási szint
- A reformokkal jelentősen csökkent az önkormányzatok száma
- Települési feladatok: kommunális szolg., helyi eü., sport-kultúra, iskolák, lakásépítés, helyi úthálózat
- A tartományok a hatalom legfőbb hordozói, a szövetségi állam csak meghatározott esetekben veszi ezt át + vannak közös feladatok

- Az adótörvények szövetségi törvények
- **Három alapadó (jövedelem, társasági, forgalmi)**
- A települési szinten dominálnak a **támogatások és a megosztott adók + helyi adók** (pld. fényűzési)
- **Tartományi transzferek** az önkormányzatoknak
- **Csak beruházásokhoz vehetnek fel hitelt** az önkormányzatok, tartományi felügyeleti jóváhagyással – tartományi szabályozás, a Landesbankok és helyi takarékpénztárak olcsó hitelei

A Helyi Önkormányzatok Európai Chartája

1985. október 15.

- 1993. évi 8639. számú OGY határozat
- 1997. évi XV. törvény
 - A helyi önkormányzás elvét a belső jogalkotásban és amennyire lehetséges, az Alkotmányban is el kell ismerni.
 - A helyi önkormányzás a helyi önkormányzatoknak azt a jogát és képességét jelenti, hogy a közügyek lényegi részét saját hatáskörükben szabályozzák és igazgassák a helyi lakosság érdekében.
 - E jogot olyan tanácsok vagy testületek gyakorolják, amelyeknek **tagjait** egyenlő, közvetlen és általános választójogon alapuló szabad és titkos szavazással **választják**, és amelyek **nekik felelős végrehajtó szervekkel** is rendelkezhetnek. E rendelkezés semmilyen módon nem érinti az állampolgári gyűléseknek, a népszavazásnak vagy a **közvetlen állampolgári részvétel** egyéb formájának igénybevételét ott, ahol azt jogszabály megengedi.

- Nem lehet megváltoztatni a **helyi önkormányzatok határait** az érintett közösségekkel való előzetes konzultáció, vagy ahol ezt törvény lehetővé teszi, esetleges helyi népszavazás nélkül
- A helyi önkormányzatok a helyi szükségletekhez való alkalmazkodás és a hatékonyabb igazgatás érdekében saját maguk határozhatják meg **belső igazgatási felépítésüket**.
- A helyi önkormányzatoknál az alkalmazási feltételeknek olyanoknak kell lenniük, hogy lehetővé tegyék magasan képzett **személyi állomány**nak a teljesítmény és a szakértelem alapján történő alkalmazását. E célból megfelelő **képzési lehetőségeket, díjazást és előléptetési rendszert** kell kialakítani.
- A választott helyi képviselők hivatali körülményeinek biztosítaniuk kell **feladataik szabad gyakorlását**.
- A választott helyi képviselők jogosultak a hivataluk gyakorlása közben felmerült kiadásoknak megfelelő **anyagi ellenszolgáltatásra**, és ahol ez felmerülhet, a jövedelemkiesés és az elvégzett munka megtérítésére, valamint megfelelő szociális juttatásokra.
- Az olyan tisztségeket vagy tevékenységeket, amelyek **összeferhetetlenek** a választott helyi tisztség viselésével, törvénynek vagy alapvető jogelvnek kell meghatározni.

- A helyi önkormányzatok **államigazgatási felügyeletét** csak az Alkotmányban vagy törvényben meghatározott esetekben és eljárás szerint lehet gyakorolni.
- Magasabb szintű államigazgatási szervek **célszerűségi felügyeletet** gyakorolhatnak azon feladatok vonatkozásában, **amelyeknek végrehajtását a helyi önkormányzatokra ruházták át**.
- A helyi önkormányzatok államigazgatási felügyeletét olyan módon kell gyakorolni, hogy a felügyeletet gyakorló szerv beavatkozása **arányban legyen** a védeni szándékozott érdekek fontosságával.

A helyi önkormányzatok pénzügyi forrásai

- A helyi önkormányzatok a nemzeti gazdaságpolitika keretein belül megfelelő **saját pénzügyi forrásokra jogosultak**, amelyekkel szabadon rendelkeznek.
- A helyi önkormányzat pénzügyi forrásainak az Alkotmányban és jogszabályokban meghatározott **feladataikkal arányban** kell állniuk.
- Az önkormányzatok pénzügyi forrásainak egy részét olyan **helyi adók és díjbevételek** teszik ki, amelyek mértékének meghatározására e szervezeteknek van hatáskörük.
- Azon pénzügyi rendszerek, amelyeken a helyi önkormányzatok pénzügyi forrásai alapulnak, legyenek eléggé **sokrétűek és rugalmasak** ahhoz, hogy lehetővé tegyék a feladatok megvalósításához szükséges költségek tényleges alakulásával való lépéstartást.
- A pénzügyileg gyengébb helyi önkormányzatok védelme szükségessé teszi olyan **pénzügyi kiegyenlítési eljárások** intézményesítését, amelyek célja a számításba jövő pénzügyi források egyenlően elosztása, valamint a teljesítendő pénzügyi terhek által okozott hatások korrekciója. Az ilyen eljárások, intézkedések nem csökkenthetik a helyi önkormányzatoknak a saját feladatkörüket illető döntési szabadságát.

- A források rájuk eső részének meghatározása során megfelelő formában **ki kell kérni a helyi önkormányzatok véleményét.**
- A **lehetőségekhez mérten a helyi önkormányzatoknak juttatott támogatás nem köthető meghatározott feladatok finanszírozásához.** A támogatások juttatása nem korlátozhatja a helyi önkormányzatoknak a hatáskörükön belüli önálló döntéshozatali jogát.
- A **beruházási célú hitelfelvétel** érdekében a helyi önkormányzatok a jogszabályi kereteken belül jogosultak a nemzeti tőkepiacon megjelenni.

- A helyi önkormányzatok jogosultak arra, hogy hatáskörük gyakorlása körében a közös érdekeltségű feladatok megoldása érdekében **együttműködjenek**, és törvényi keretek között más helyi önkormányzatokkal társulást hozzanak létre.
- Mindegyik állam elismeri a helyi önkormányzatoknak azt a jogát, hogy közös érdekeik védelmére és előmozdítására alakult **szövetségnek, illetve a helyi önkormányzatok nemzetközi szövetségének tagjai legyenek.**
- A helyi önkormányzatok - törvény által előírt feltételekkel - jogosultak **együttműködni más államokban működő önkormányzatokkal.**
- A helyi önkormányzatok jogosultak **jogorvoslatot igénybe venni** hatáskörük szabad gyakorlása és az önkormányzás olyan elveinek tiszteletben tartása érdekében, amelyet az Alkotmány vagy belső törvényhozás szentesít.

A Charta a helyi önkormányzás terjedelméről

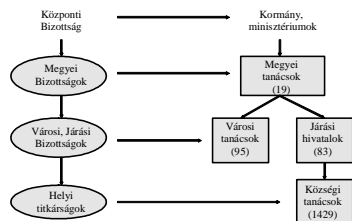
- A helyi önkormányzatok alapvető hatáskörét és feladatait az Alkotmány vagy törvény rendezi. **Jogszabály keretei között a helyi önkormányzatokat speciális célból hatás- és feladatkörrel ruházzák fel.**
- A helyi önkormányzatok jogszabályi keretek között **teljes döntési jogosultsággal** rendelkeznek minden olyan ügyben, amely nincs kivonva hatáskörükből és bármely más közigazgatási szerv hatáskörébe sincs utalva.
- **A közfeladatokat általában elsősorban az állampolgárokhoz legközelebb álló közigazgatási szervnek kell megvalósítania.** A feladatoknak más közigazgatási szervere történő átruházása a feladat természetétől és nagyságától, valamint hatékonysági és gazdaságossági követelményektől függ.

- **A helyi önkormányzatok hatásköre általában teljes és kizárólagos.** Ezt más központi vagy regionális közigazgatási szerv nem vonhatja el, és nem korlátozhatja, kivéve, ha ezt törvény lehetővé teszi.
- Ha a helyi önkormányzatokra központi vagy regionális közigazgatási szerv hatáskört ruház át, a helyi önkormányzatok **az átruházott hatáskört a helyi körülményekhez igazítva gyakorolhatják.**
- Lehetőség szerint a **tervezési és döntéshozatali eljárás során** megfelelő időben és formában **ki kell kérni minden olyan ügyben a helyi önkormányzat véleményét, amely őket közvetlenül érinti.**

A tanácsrendszer Magyarországon

- 1948. Kommunista hatalomátvétel. MSZDP + MKP = MDP
- 1990-ig formailag sem indulhattak más pártok a választásokon.
- 4 évente voltak parlamenti választások, utána a Központi Bizottság javaslatot tett a kormány megalakítására és a Népköztársaság elnöki tanácsának elnökére.
- A hatalmat a Központi Bizottság gyakorolta. Valójában látszat-parlamentarizmus, ami centralizált.
- Az országgyűlést a kormány központi közigazgatási apparátusa vezeti.
- 5 éves tervek.
- A közigazgatásban a kormány felügyeli a helyi közigazgatási rendszereket. Marad a megyerendszer, továbbra sincs autonómia. Ugyanaz az állammodell, mint régen.

A SZOVJET TÍPUSÚ TANÁCSRENDSZER FELÉPÍTÉSE (1980)

- Ország
 - 19 megye (a kicsiket egyesítik)
 - 160-200 járás (megyéknek alárendelve)
- Települések
 - a Horthy rendszerhez hasonló. A kis települések alá vannak rendelve a járásnak. 1954. Tanács törvény: 5 megyei jogú város → Miskolc, Debrecen, Szeged, Pécs, Győr
 - a többi város a megye alá van rendelve. Budapest kitágul, főleg a pesti elővárosok.
 - Valódi önállóság azonban nincs. Sajátos területi fejlesztési politika: szocialista, központi.

- Egyoldalú erőszakos iparosítás:
 - ahol van nyersanyag ott fejlesztik
 - az acél-és hajóipar már a kezdetektől fogva is veszteséges volt
 - nehéziparra volt szükség, mivel a háborúra készültünk. Nehézipari rész: ÉK-DNY-i tengely → Miskolc-Ajka
- a gazdasági fejlődés központilag önkényes volt
 - a SZU is beleszólt katonai érdekből
 - a földgáz és olajvezetékeket nem gazdasági ésszerűség szerint csinálták, mivel a SZU egy nagy fővezetékét akart egész Kkó-Európában
 - mivel az iparban a hazai nyersanyag kevés volt, ezért a SZU-tól vettük

- tervek között volt, hogy a 19 megye helyett 9 gazdasági tervezési körzetet akartak → ez azonban nem ment, mert a Központi Bizottság nem akarta csökkenteni a hatalmát
- központok: Budapest, Pécs, Miskolc, Debrecen, Szeged, Szolnok, Kecskemét, Nagykanizsa, Győr, Székesfehérvár...
- előnyök: elismerte Budapest központságát. Budapest belső városgyűrűje: Székesfehérvár, Komárom, Kecskemét, Szolnok... → utakat és vasutakat építettek
- **a vesztesek** a határmenti nagyvárosok voltak, mivel itt nem voltak fejlesztések. Pécsét is csak akkor kezdték fejleszteni, miután uránt találtak. A NY-i városokban sem voltak fejlesztések. Somogy, Mohács, Baja, Keszthely, megyék határán lévő városok. Tolna nem volt valódi központ, csak Paks után lett egy kicsit fontos, Bács-Kiskun megye, amiből kivétel Kecskemét és Szeged.

- **A nyertesek:** Miskolc (nehézipar túlfejlesztése), megyeszékhelyek fejlesztése a kisebb városok részére.
- Központilag az állam adta a pénzt lakótelep fejlesztésekre.
- Szocialista városok építése: Dunaújváros → ez sikeres volt.

A magyar önkormányzati
törvény

1990/LXV tc.

A törvény elfogadásának körülményei

- Az önkormányzati törvény országgyűlési vitája a 18. ülésnapon, 1990. július 2-án kezdődött, augusztus 2-3-án fogadták el
- 3 külön vita
- Egyéb a témában elfogadott törvények:
 - a polgármesteri tisztség ellátásának egyes kérdéseiről,
 - a csak egy hete elfogadott törvény módosításáról, november
 - a helyi bíróságokról és a helyi önkormányzatok megalakulásával összefüggő kiegészítő és átmeneti szabályokról,
 - a köztársasági megbízott jogállásáról, hivataláról és egyes
- A tervezetek a minisztériumban készültek, de komoly viták folytak a parlamentben, szörszálhasogató parlamenti diskurzus
- Történelmi személyiségek jelenléte a vitában: Varga Béla, Vörös Vince, Szűros Mátyás, Kéri Kálmán, Habsburg Ottó: Historizáló politikai diskurzus
- Wekler Ferenc történeti érvei - kontinuitás kritikája (vármegye, főispán)

- „az 1971-es tanács törvény aransújításokba és nemzeti szimbólumokba bújtatott változata”
- „A régi közigazgatási apparátus jelentős részét pozícióban tartsa, esetleg akarva-akaratlanul a hatalom átmentésének eszközévé váljék”
- „Magyarországon nagyon fontos lenne a települési önkormányzatok szabad társulásaiból a következő formákat kialakítani: a hatósági igazgatási társulást, az intézményirányító társulást; és a közös képviselőtestületek intézményét továbbfejleszteni”
- „fel szeretném ajánlani a Magyarország múzeumaiban lévő főispáni díszmagyarokat, esetleges mintaképpen, ha ez a főispáni jogkör felelevenítésre kerül.”
- Kis Zoltán (SZDSZ) – jász-identitás
- SZDSZ: a megye mint községek szabad társulása
- FIDESZ: a kommunista kontinuitást kritikája

- MSZP: Az elmúlt évekkel vállalni kell a folytonosságot
- MDF:
 - Megye/vármegye
 - Főispán/kormány megbízott
 - Hagyomány és adaptáció egysége
 - megye ugyan önálló „szint”, de egyrészt olyan feladatokat lát el, amelyeket a települések nem tudtak, tehát elkülönül a kompetenciájuk, másrészt „védi” a települési önkormányzatokat „akár a központi kormányzattal szemben is” (Balsai)
 - „A történelem tanúsága szerint a magyarságnak hajlama van a föderációra és az önkormányzatra. A magyarság egyik döntő politikai ösélélménye és alapélélménye az önkormányzat.” (Réti M.)
- FKGP: „nem árt, ha van a kormány kezében egy egészen szűkkörű fölvilágosító és enyhe kis gyámkodás, nehogy megvágja magát a nép” (Mizsei B.)
- KDNP:
 - Az önkormányzatiság nem liberális, hanem keresztény magyar elv.
 - Mindenképpen szükséges országos újraelosztás a szegényebb területek érdekében, azt pedig felelőtlenség lenne ellenőrizetlenül hagyni

Preambulum

- Haladó önkormányzati hagyományok
- Európai Önkormányzati Charta
- Helyi érdekű közügyek önálló intézése
- A közhatalom demokratikus decentralizációja

I. fejezet: általános szabályok, önkormányzati jogok

- Helyi közügyek definiálása
- Csak jogszabálysértés esetén vizsgálható felül az önkormányzati döntés
- Önként vállalt helyi közügyek
- Kötelező feladat- és hatáskörök
- Önálló:
 - Szervezetalkítás, szimbolikus szféra
 - Gazdálkodás
 - Társulás
- Önkormányzati döntés mikéntjei
- Egyenlő jogok minden önkormányzatnak
- A helyi önkormányzati jogok a választópolgárokat illetik meg
- Eltérő feladatkörök – mérettől függően
- Államigazgatási jogkört kapnak önkormányzati szereplők

II. fejezet: a települési önkormányzat

- 8. §: vállalható feladatok – igények és anyagiak alapján
- Kötelező feladatok! (ivóvíz, óvoda, általános iskola, eü. szoc. alapellátás, közvilágítás, helyi közutak, köztemető, nemzetiségi jogok)
- Önszerveződő képességek támogatása
- A feladatokat a képviselő testület és szervei látják el.
- Hatáskör-átruházás lehetősége és tilalma
- Intézményalapítás joga
- A működés jellemzői (testületi ülések, szavazás, rendeletek, személyes érintettség)
- Nemzeti és etnikai kisebbség szószólója
- Közmeghallgatás
- A települési képviselő jogai
- Bizottságok (2000 lakos – pénzügyi b.)
- Polgármester (3000 lakos), alpolgármester (3000 lakos), jegyző (kereset a polgármester ellen?)
- Hivatal, körjegyzőség (1000 – 2000 lakos)

III. fejezet: települési önkormányzatok
társulásai

- Hatósági igazgatási
- Intézményirányító
- Közös képviselő-testület

IV. fejezet: helyi népszavazás, népi
kezdeményezés

- Kötelező esetek a népszavazás kiírására:
 - Községgyesítések
 - Új község alakítása
 - Közös testület alakítása
 - Egyéb
- Helyi népszavazás kezdeményezése
 - 25% képviselő
 - Bizottság
 - Civil szervezet
 - 10-25% választópolgár
- Falugyűlés (500 lakos)
- Népi kezdeményezés (5-10%)

V. fejezet: A község, a város és területük

- Új község (300 lakos, előkészítő bizottság)
- Megyeváltás
- Új község névadása
- Várossá nyilvánítás

VI. fejezet: A megyei jogú város

- 50 ezer lakos
- Közgyűlés
- Kerületeket alakíthat
- Egyeztető bizottság a megyével (5-5)

VII. fejezet: a főváros

VIII. fejezet: a megyei önkormányzat

- Kötelező feladatok
- Átvállalási jog
- Szervezete: közgyűlés, bizottságok, hivatal

IX. fejezet: az önkormányzatok gazdasági alapjai

X. fejezet: a helyi önkormányzatok és a központi állami szervek, az önkormányzati jogok védelme

- Országgyűlés (MJV, feloszlathat)
- Köztársasági elnök (városi cím, köztársasági biztos)
- Kormány
- Önkormányzati miniszter (kezdeményezi a feloszlatast)
- Egyéb miniszterek
- Közigazgatási hivatal
- Felterjesztési jog (30 nap)
- Önkormányzati érdekképviseleti szervezetek

X/A fejezet: A kisebbségi önkormányzat

- Közvetett és közvetlen

Az önkormányzatok feladat- és szervezetrendszere, az önkormányzati intézmények

A költségvetési szervek meghatározása

- Az államháztartás részét képező olyan **jogi személy**, amely a társadalmi közös szükséglet kielégítését szolgáló jogszabályban, határozatban, alapító okiratban meghatározott **állami feladatokat alaptevékenységként**, nem haszonszerzés céljából, az alapító okiratban megjelölt szerv **szakmai és gazdasági felügyelete mellett**, az alapító okiratban rögzített **illetékességi és működési körben**, feladatvégzési és **ellátási kötelezettséggel** végzi.

Az ÁHT által meghatározott költségvetési szervek

- Központi költségvetési szerv
- **Helyi önkormányzati költségvetési szerv, helyi kisebbségi önkormányzati szerv**
- Társadalombiztosítási költségvetési szerv
- Országos kisebbségi önkormányzati költségvetési szerv
- Köztisztviselői költségvetési szerv

Önkormányzati költségvetési szervek

- Helyi önkormányzat/helyi kisebbségi önkormányzat gazdálkodásának végrehajtó szerve:
 - Polgármesteri hivatal
 - Megyei önkormányzati hivatal
 - Körjegyzőség
 - Társult képviselő testület hivatala
- Önkormányzati intézmények
- Jogi személyiséggel rendelkező társulások

Önkormányzati költségvetési szervek feladatai

- Közegészségügyi, szociális, kulturális és sport szolgáltatások
- Természetbeni juttatások nyújtása
- Hatósági jogkör érvényesítése
- Közigazgatási információszolgáltatás
- Vagyonkezelés
- Infrastruktúra üzemeltetés-közzolgáltatás
- Védelmi, közbiztonsági, katasztrófavédelmi tevékenység
- Pénzbeni juttatások folyósítása
- **Feladatait csak az alapító változtathatja meg!**

Önkormányzati költségvetési szervek alapítása

- Alapító: helyi önkormányzat/helyi kisebbségi önkormányzat
- A jogkör nem átruházható
- A PM nyilvántartásába kell kerülnie
- Alapító okiratba kell foglalni – a rendelkező jogszabály még nem az!
Testületi határozat szükséges

Az alapító okirat tartalmi követelményei

- A költségvetési szerv megnevezése, működési területe, székhelye
- Alaptevékenységek felsorolása
- Alapító szervezet(ek) megnevezése
- Felügyeleti szerv megnevezése – több alapító esetén csak egyik lehet
- Gazdálkodási jogkör önállósága
- A vezető kinevezési rendje, a munkáltatói jogok gyakorlója
- Az ellátható vállalkozási tevékenység köre és mértéke
- **Ezeket az SZMSZ-ben részletezni kell!**

Az SZMSZ minimum követelményei

- A költségvetési szerv illetékessége, jogállása és hatásköre
- A szerv feladatainak részletes meghatározása (alap+vállalkozói tevékenység)
- Szervezeti felépítés
- A működés rendje – feladatok, hatáskörök
- Az ellátandó szakmai, gazdálkodási és egyéb működéssel kapcsolatos feladatok

A költségvetési szerv vezetőjének felelőssége – egyszemélyi vezetés elve

- A feladatellátáshoz szükséges vagyontárgyak rendeltetésszerű használatáért
- A tevékenységek jogszabály szerinti ellátásáért
- A gazdálkodásban a hatékonyság érvényesítéséért
- A tervezési, beszámolási és információs kötelezettség teljesítéséért
- A gazdálkodási lehetőségek és a vállalt kötelezettségek összhangjáért
- Az intézmény számviteli rendjének kialakításáért
- A belső ellenőrzés megszervezéséért

A költségvetési szervek felügyelete

- A helyi önkormányzat képviselő testülete alapítóként vagy fenntartóként végzi:
 - Szakmai irányítást
 - Szervezést
 - Ellenőrzést
 - Költségvetési teendők irányítását (tervezés, beszámolás, ellenőrzés stb.)
 - A működési költségvetés, fejlesztések megállapítása
 - Intézményi bevételek szabályozása
 - A működés törvényességének ellenőrzése
 - SZMSZ jóváhagyása
 - Közoktatási intézmények szakmai programjának jóváhagyása
 - A végrehajtott feladatok értékelése, ellenőrzése
 - Új feladatok esetén a szükséges feltételek biztosítása
 - Önkormányzati biztos kinevezése

Költségvetési szervek gazdálkodási jogköre

- Az alapításkor kell meghatározni a besorolást – soktényezős függvény
 - Önállóan gazdálkodó – benne operatív gazdasági szervezet, az előirányzatok feletti rendelkezési jog (teljes jogkör az előirányzatok felett): önkormányzati hivatal, körjegyzőség, társult képviselő-testület hivatala
 - Részben önállóan gazdálkodó (teljes/ részjogkör az előirányzatok felett) – egy önállóan gazdálkodó felügyelő szerv

Részben önállóan gazdálkodó intézmény tartalmi elemei

- Min. 3 fő kellene az önállósághoz
- Jogi személyisége és szakmai önállósága ezeknek a szervezeteknek is megvan
- Ki kell jelölni azt az önállóan gazdálkodó szervezetet, akik a gazdasági funkciót ellátják
- A két szervezet közötti munka- és felelősségmegosztás rendje, az előirányzatok feletti rendelkezés rendje
- Kisebb községekben általában a polgármesteri hivatal alá rendelték a részben önállóan gazdálkodó intézmények
- Megoldás lehet „ellátó szervezetek” létrehozása is
- Pénzforgalmát az önálló szervezeten keresztül bonyolítja le
- A számvitel, nyilvántartás, beszámolás, vagyonkezelés, beruházás, felújítás funkciója az önálló szerv feladata

Önállóan gazdálkodó intézmény tartalmi elemei

- Önálló szakmai tevékenységet végezzen, rendelkezzen jelentős költségvetési volumennel és vagyonnal
- Összetett gazdálkodási feladatok, a foglalkoztatottak nagy létszáma
- Rendelkezzen a gazdálkodás szakszerű és gazdaságos viteléhez szükséges személyi és tárgyi feltételekkel
- A szervezeten belül elkülönült gazdasági egység működjön
- Képes önállóan: költségvetési tervezés, előirányzat-felhasználás, pénzellátás, pénzkezelés, költségvetési gazdálkodás, üzemeltetés, fenntartás, működtetés, számvitel, információszolgáltatás, vagyonkezelés, beszámolás, belső ellenőrzés
- Jogi személy és szakmailag is önálló
- Gazdálkodási jogkörébe utalhatnak részben önálló gazdálkodó intézményeket

Költségvetési szervek alaptevékenysége

- A településen felmerülő közszükségletek kielégítése
- Az alapító okiratban felsorolva
- Feladatvégzési és ellátási kötelezettség, nem lehet célja a haszonszerzés
- Ellátásához az önkormányzat köteles anyagi és technikai feltételeket biztosítani
- A lakosság nem maradhat ellátás nélkül
- Vásárolt szolgáltatással is megoldható

Az alaptevékenységek típusai

- Természetbeni ellátások szolgáltatások nyújtásában
- Kulturális és sporttevékenység szervezése és nyújtása
- Tudományos kutatási tevékenység
- Hatósági feladatok ellátása
- Közigazgatási, ellenőrzési, információszolgáltatási tevékenység
- Vagyonkezeléssel összefüggő tevékenység
- Védelmi és közbiztonsági tevékenység
- Közzolgáltatások nyújtása

Költségvetési szervek vállalkozási tevékenysége

- Nyereség és vagyonszerzés céljából, ellenérték fejében és piaci alapon végzi
- E körben nem vehet igénybe társadalombiztosítási és önkormányzati támogatást
- Az alapító okiratban meg kell határozni
- Az önkormányzat az alaptevékenységre kötelez, a vállalkozásit engedélyezheti
- Célok:
 - Többletforrások szerzése
 - A dolgozóknak pluszjövedelem
 - Az intézmény kapacitásainak kihasználása

- Az alaptevékenységtől pénzügyileg külön kell kezelni
- Ha a vállalkozási bevétel meghaladja az intézmény összbevételének 30%-át akkor az alapító köteles:
 - Korlátozni
 - Leválasztani
 - Gazdasági társasággá alakítani
- A nyereség után adót kell fizetni, kivéve ha a többletet az önkormányzat alaptevékenységeinek ellátásához hasznosítja

A helyi hatalom hazai gyakorlói – elitváltás: folytonosság és változás

A rendszerváltás fogalma

A társadalmi rendszer egészének

- valamennyi lényeges intézményének
- valamennyi alrendszerének
 - egyidejű
 - lényegi
 - történelmileg rövid idő alatti
 - egyedi
 - tudatos és mesterséges

megváltoztatása.

Hayek

- Rendszerváltás végtelen folyamat – rendszerek versenye
- Spontán folyamatok jelentősége (szerves folyamat is)

A gazdasági és politikai rendszerváltás viszonya

- Időlegesen elválasztható, ha az elit akarja
 - Kína
- A gazdasági és politikai alrendszer viszonya
 - A kettő elválasztása (vegyes gazdaság!)
 - A politikai stabilitás jelentősége
 - Gazdasági intézmények radikális változása
 - Személyes státusok tömeges átrendeződése
 - Negatív forgatókönyvek
 - Anarchia
 - Diktatúra

A rendszerváltás sikerkritériumai

- Gazdasági és politikai rendszer stabilitása
 - Alapvető intézmények szerves újratermelődése
- Fenntartható „magas” növekedés
 - Utolérés - modernizáció
- A polgárok azonosulása
 - A többség a nyertesekhez tartozik
- Kialakul az új rendszerben érdekelt stabil elit
 - Lásd: gazdasági rendszer tipikus szereplői

A szocialista rendszer összeomlásának váratlansága és gyorsasága

- Reálgazdaság intézményrendszere mesterségesen fenntartott
 - Politika „elsődlegessége”, dominanciája
 - A politikai elit feladta a régi rendszert
- A nyilvánosság intézményének korlátozása
 - Elfedte a tényleges véleményt és érdekeket
- A Szovjetunió befelé fordulása
 - Peresztrojka, glasznoszty
 - A SZU feladta a birodalmat

A szocialista rendszer összeomlásának belső okai

- Növekedés extenzív forrásai kimerültek
 - Intézmények nem támogatják az intenzív forrásokat – technikai fejlődés
- Ígéret (politika) és valóság (gazdaság) közötti szakadék nő
- Belső politikai ellenzék – alternatív politikai elit
- Reformok következménye
 - Alternatív intézmények
 - Magántulajdonosi motiváció és értékrend
 - Alternatív gazdasági elit

A szocialista rendszer összeomlásának külső okai

- Hayek-féle rendszerverseny
 - Alternatív rendszer értékei, indikátorai hatnak
 - Piaccgazdasági modell-minta
 - Külső szükséglet-gerjesztés
 - Nyugati propaganda
- Reform következménye
 - Gazdasági nyitás – eladósodás
- Világgazdasági korszakváltás
 - Olajválság, új technológia (ICT)

A magyarországi rendszerváltás „békés” jellege

- Vezető elit elveszti hitét a rendszer fenntarthatóságában
- Vezető elit esélye a gazdasági és politikai hatalom „átmentésére”
- Ellenzéki elit készsége a megegyezésre
- Külső (SZU) beavatkozás elmaradása

A szocialista rendszer elvi alternatívái

Politikailag is manifesztálódtak

- Létező vegyes gazdasági modell átvétele
 - De melyik?
- Létező modellekből mix
 - Nemzeti kapitalista út
- Harmadik út
 - Harmadik utas magyar hagyományok

Az átmenet sajátosságai, kockázatai

- Az átmenetre (a folyamatra!) nincs követhető modell
- Az átmenetre a politikai és gazdasági elmélet nem készült (készülhetett) fel
 - Váratlanság, gyorsaság
- „Nincs idő”
 - Nagyszámú döntést kell meghozni gyorsan
 - Végzetes hibák „tömegét” lehet elkövetni

Az átmenet sajátosságai, kockázatai

- A szocialista rendszer maradványainak túlélése
- Jövedelem-elosztás: szociálpolitika
- ÁI-teljes foglalkoztatás
 - Elszakadás a paternalizmustól
 - Az idősebb generációk hátránya
- Nem készülhettek fel
- Szocialista reflexek, értékrend leküzdése
 - Tudati „rendszer váltás”

Az átmenet sajátosságai, kockázatai

- A régi intézményekhez, szervezetekhez fűződő érdekek leküzdése
- Az intézményi, szervezeti és gazdaság-szerkezeti átalakulásból következő vagyon és jövedelemvesztés
- Az átalakulás nehézségeinek elrettentő hatása
 - „Lehet, hogy tévedtünk?”
- Transzformációs visszaesés –külső eladósodás
 - Örökölt és új adósság
- Két rendszer közötti lebegés veszélye

Az átmenet sajátosságai, kockázatai

- A változások meghaladják a feldolgozásukhoz szükséges pszichológiai kapacitást
- A gazdasági fejlettség viszonylag alacsony szintje miatt a differenciálódás kevésbé tolerált
- Az intézményi változások (tulajdon) hosszú időre determinálja a szerepeket és társadalmi státusokat
- A politika mint az új szereposztás eszköze

Hibás (gazdaság)politikai döntések, mulasztások

- Oktatás valamint K+F preferálásának elmaradása
- Fejlesztendő ágazatok, magyar vállalatok kiválasztásának elmaradása
- Közigazgatás reformjának elmulasztása
- Felhalmozott adósság csökkentésének jelentős késése
- Kelet-európai együttműködés elhanyagolása
- Nyugati intézmények túl mechanikus átvétele
- Reformszocializmus értékeinek kritikátlan elvetése
 - Mezőgazdaság - szövetkezetek

A helyi elit és a rendszerváltás

- Alaptípusok: a **demokratikus**, az **autoriter**, az **old timer** és az **ingadozó** vezetők
- **Demokratikus vezetők jellemzői:** konfliktusok elfogadása, kisebbségi jogok elismerése, politikai egyenlőség elfogadása, (pluralizmus, másság, participáció), egyszerre lokális és globális szinten gondolkodnak, az emberekben általában megbíznak, a civil szervezeteknek is nagyobb szerepet kell adni. A döntések meghozatalánál több csoport politikai támogatására számítanak, több szálon (média, kereskedelem stb.) érzik a globális hatásokat saját közösségükre. Egyes országokban Kelet-Közép-Európában leginkább a fiatal nemzedékek képviselik radikálisan ezt az irányzatot-

- **Autoriter vezetők** : Nem bíznak meg az emberekben, akár a közösséggel is hajlandók szembefordulni, elutasítják a vezetői nyilvánosságot, nem kell mindig őszintének lenniük a vezetettekkel szemben.
- Az **old timerek**: Hisznek a gazdasági egyenlőségben, az államnak be kell avatkozni a gazdasági-társadalmi folyamatokba. Idősebbek, régebb óta töltik be vezető pozícióikat, politikailag passzívok, nem ismerik fel a környezeti problémák fontosságát saját közösségükben.
- Az **ingadozók**: Csak kevés társadalmi csoportnál keresnek támogatást, fontos a gazdasági növekedés, de a lakosság beleszólását nem helyeslik.

A helyi vezetők problémamegoldó képesség szerinti típusai

- A legnagyobb eséllyel a negyvenes éveikben járó, diplomás, házas, középosztálybeli férfiak kapnak bizalmat a választóktól.
- **Konszenzuskereső:**
 - Egyaránt számít a helyi pártok és a lakosság közvetlen részvételére
 - A demokratikus egyezségekre való törekvés
 - Leginkább a 46 év feletti férfiak hajlandók rá
- **Technokrata:**
 - Csak a választott képviselőkre és az apparátusra építenek
 - Döntési joga és képviseleti felelőssége tudatában van
 - Végső megoldásként a felettes hierarchiához fordulnak
 - Leginkább a 45 év alatti nők hajlandók rá

• **Elitista, lobbysta:**

- Fontos döntések előtt bizalmas tárgyalásokat folytat
- Személyes kapcsolatokra és patrónusokra építenek
- Leginkább a 41 év alattiak és az 50 év körüliek, főként a férfiak hajlandók rá

A demokratikus részvétel egzisztenciális kérdései

- A létfenntartási gondokkal nem küzdő **középosztálytól várható az aktív részvétel**
- A **pauperizálódó rétegek** csak akkor lesznek tömegesen aktívak, ha létük közvetlen fenyegetésbe kerül
- Csak azok a rétegek képesek összetettebb önszerveződésre, amelyek mentesek a folyamatos anyagi gondoktól
- **A középosztály volna hivatott az elittel szemben a lemaradók érdekeinek képviselésére is**
- A politikai élet iránti erőteljesebb érdeklődés a tradicionális középosztály tagjaira jellemző, de ez **nem mindig a pártban való tagságban** manifesztálódik
- A **megválasztott vezetők gondolkodásmódja** is csökkentheti a demokratikus részvétel nagyságát. - A négyévenkénti választásokra kell redukálni a szélesebb lakossági részvételt

A sikeres helyi önkormányzati vezetők (Bódi F. alapján)

- Kutatás előtti sikerformula-hipotézisek:
 - **Felvilágosult abszolutista:** Erős helyi elit és passzív közélet. Kijáró-érdekérvényesítő helyi elit. Saját ambíciói motiválják, általában sikeres külső erőforrás-bevonók.
 - **Miénk itt a tér:** Sündisznóállásban védekeznek, nem akar bevonni külső erőket, de a belsőket sem akarja aktivizálni. Nem lát magában elég erőt arra, hogy megszabja környezete fejlődését, minden megjelenő erő zavarja a belső status quó-t.
 - **Rablólovag:** Komprádor elit, gyarmatosítója a vidéki településeknek. Nem alakult ki helyi vállalkozói érdekcsoport, külső cégek főzik le a helyi üzleti hasznokat.
 - **Demokratikus profi:** Megegyezés elvén közösséget teremt, kohéziót képez. Képes a belső erők megszervezésére és a külső források megszerzésére is. Nemcsak közjóságokat teremt, hanem helyi közösséget is.

A sikeres település tipológiája a vizsgálat után, a siker feltételei

- Az **integrátor polgármester:** Pozíciója és helyzete révén össze tudja kötni a települést és környezetét. Az ötletek megvalósítása az ő feladata. Multiplikátor személyek jelenléte a kisebb településeken.
- A **helyi nagykoalíció:** A nézetek helyi szabadversenye, a helyi elit csoportjai ne sáncolják el magukat a többi csoporttól. Célmeghatározás, célok elérése együttes erővel. A helyi elit és a polgárok közösségének érdekei legyenek ekvivalensek. Nagyobb településeken szükség van **formalizált érdekegyeztető mechanizmusokra**. Falusi térségekben hiányzik a független értelmiség, ezek vagy elzárkóznak, vagy alkalmazottakká válnak.

- **Széles külkapcsolatok, kistérségi legitimitáció, presztízs,** esetleges országos reputáció: Milyen az ismertsége, a helyi vezetés elismertsége a minisztériumokban és a térségi egyeztetési fórumok előtt.

- Igyekeznek ügyelni a **politikai függetlenség látszatára**. A legsikeresebbek ebben a tevékenységben a fiatal, diplomás polgármesterek, illetve az ún. „reformtanácselnökök”.
- **Kétféle kistérségi együttműködés** alakult ki, az egyik a **komplex területpolitizálást** folytató, a jövőre is gondoló, a másik pedig a **szűk, projekt alapú szemléletet** követő – itt a centrumtelepülések kulcsszerepet játszanak. Az összefonódások és a korrupció a második esetben jelentek meg leginkább.

Települési tipológia a vizsgálat után

- **A megcsinált települések:**

- **A vállalként irányított település:** A vállalati menedzsmenchez hasonlóan. A **legitimáció alapja a siker** (tőkebevonás, intézményi ellátás, növekvő népesség). **Átlép a helyi perpatvarokon – gyors döntéshozatal.** Helyileg nem elkötelezett egyik érdekcsoport felé sem. Egyedüli kontrollja a **face-to-face viszony**, gyorsan tud alkalmazkodni a megváltozó kihívásokhoz. **Apparátusát a szakszerűség jellemzi. Jó a sajtóval való kapcsolata** – fontos neki az imázsteremtés. Hátránya, hogy **elszakadhat a társadalom valós igényeitől a siker hajhászása** miatt. Virtuális világot teremthet. **A média általi legitimációra szorul...** Veszélyes, mert hosszú távon oligarchia képződhet. Rövid távú sikereket hozhat – ad hoc tervek megvalósításával.

- **Felkapaszkodók**, külső kapcsolatra nyitott települések: **Ösztönös PR** tevékenységük sokkal szerveesebb, mint az előző típusé. **Szerveesebb a vezetés helyi legitimációja.** A mindenáron való sikerre törekvés nem terhelte a vezetés döntéseit.
- **A felülről kiemelték:** A **központra orientált helyi vezetés nem tűri el a helyi innovációkat.** A korábbi siker csupán hírnév maradt, a helyiek ebből nem tudnak profitálni. Az állami támogatások csökkenésének révén csak a problémák sokasodtak.

- **A kívülről jött ötlet:** A sikeres ötlet kívülről jött, de előbb-utóbb kellett a helyi elit támogatása is. A **helybeliek sokszor bizalmatlanul fogadják**, nem azonnal hat a helyi társadalom minden rétegére pozitívan. Az újtónak azonban nem kellett küzdeni a szerepskatulyából való kitorésért. A sikerhez szükség van a személyes ismertség egy szintjére.

- **Közösségépítők:** A motor az önkormányzat, ami **innovatív vállalkozásba kezd a kommunális szolgáltatások, közberuházások területén.** A fejlődő szolgáltatások elébe mennek az igényeknek. Tudatos **humánerőforrás-fejlesztést** folytat a nehézségek ellenére. Tudatos, de nem túllihegett **PR tevékenység. Pártok nem működnek, a személyes kapcsolatok határozzák meg** a belső viszonyokat. A demokratizmus itt a polgárosodás nélkül jelentkezik, nincs erőforrás, de szükség sem az intézményesült kommunikációs formák megvalósítására.
- **Csak elrontani lehet:** A jó fekvésű területeken nem kell, hogy érvényesüljenek a helyi vezetők ötletei. A **makrogazdasági jelenségek uralkodnak**, a helyi érdekek nem mindig tudnak érvényesülni. Agglomerációk. **A bejövő tőke nagy zsarolókapacitással rendelkezik.** Remélhetőleg a jövőben a megerősödő civil társadalom befolyásolni tudja ezen települések fejlődését is.
